

Organ Nakli Hemşirelerinin Merhamet Düzeyleri ile Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki*

The Relationship between Organ Transplantation Nurses' Compassion Levels and Their Attitudes towards Nursing Profession

Bahar Aslan Doğan^a, Hatice Oltuluoğlu^{b**}, Meral Özkan^c

^a Araştırma Görevlisi Doktor, İnönü Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye.

^b Öğretim Görevlisi Doktor, İnönü Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye.

^{**} İletişimden sorumlu yazar, E-mail: hatice.oltuluoglu@inonu.edu.tr

^c Profesör Doktor, İnönü Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: 24.01.2023

Received in revised form: 13.04.2023

Accepted: 16.04.2023

Keywords:

Attitude

Compassion

Nurse

Organ transplantation

ABSTRACT

Introduction: Compassion is the essence of providing quality health care and an important part of health workers' job satisfaction. A high sense of compassion can increase professional satisfaction by strengthening the care given by nurses. In this respect, it is important to investigate nurses' compassion levels and attitudes towards the profession in order to increase the quality of patient care.

Objective: In this study, it was aimed to examine the relationship between organ transplantation nurses' compassion levels and their attitudes towards nursing profession

Materials and Methods: The study was conducted in the intensive care units and clinics of the Liver Transplantation Institute a university hospital in Turkey between July 2020 and September 2020, in accordance with the descriptive research type. Study population consisted of nurses working in these intensive care units and clinics. It was aimed to reach the whole population, not choosing a sample. A total of 66 nurses were reached. Questionnaire Form, Compassion Scale and Attitude towards Nursing Profession Scale were used to collect data. Frequency, mean, standard deviation, minimum and maximum values, correlation and Cronbach's α were used in the data analysis.

Results: It was determined that the total mean score obtained from the Compassion Scale was 95.91 ± 11.10 . The total mean score obtained from the Attitudes towards Nursing Profession Scale was found to be 158.55 ± 14.39 . It was observed that there was a very weak positive correlation between nurses' compassion levels and their attitudes towards the nursing profession, and this situation was not statistically significant ($r=0.207$, $p>0.05$).

Conclusion: As a result, it was determined that organ transplantation nurses had moderate compassion levels and positive attitudes towards the nursing profession, but there was no significant correlation between their compassion levels and attitudes towards the nursing profession.

MAKALE BİLGİLERİ

Makale Geçmişi:

Geliş Tarihi: 24.01.2023

Revizyon Tarihi: 13.04.2023

Kabul Tarihi: 16.04.2023

Anahtar Kelimeler:

Tutum

Merhamet

Hemşire

Organ nakli

ÖZET

Giriş: Merhamet duygusu, kaliteli sağlık hizmeti sunmanın özü ve sağlık çalışanlarının iş doyumunun önemli bir parçasıdır. Merhamet duygusunun yüksek olması, hemşirelerin verdikleri bakımı güçlendirerek mesleki doyumunu artırabilir. Bu bakımdan, hasta bakımında kaliteyi arttırmak için hemşirelerin merhamet düzeylerinin ve mesleğe yönelik tutumlarının araştırılması önemlidir.

Amaç: Bu çalışmada organ nakli hemşirelerinin merhamet düzeyleri ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma, ilişki arayıcı tanımlayıcı araştırma türüne uygun olarak, Temmuz 2020 - Eylül 2020 tarihleri arasında Türkiye'de bir üniversite hastanesinin Karaciğer Nakli Enstitüsü'nün yoğun bakım ünitelerinde ve kliniklerinde yürütüldü. Araştırmanın evrenini, bu yoğun bakım üniteleri ve kliniklerde çalışmakta olan hemşireler oluşturdu. Örneklem seçimine gidilmeyip evrenin tamamına ulaşılması hedeflendi. Toplam 66 hemşireye ulaşıldı. Verilerin toplanmasında Anket Formu, Merhamet Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği kullanıldı. Verilerin analizinde frekans, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler, korelasyon ve Cronbach's α kullandı.

Bulgular: Merhamet Ölçeği'nden alınan toplam puan ortalamasının 95.91 ± 11.10 olduğu belirlendi. Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği'nden alınan toplam puan ortalamasının ise 158.55 ± 14.39 olduğu saptandı. Hemşirelerin merhamet düzeyleri ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasında pozitif yönde çok zayıf bir ilişki olduğu ve bu durumun istatistiksel olarak önemli olmadığı görüldü ($r=0.207$, $p>0.05$).

Sonuç: Sonuç olarak, bu araştırmaya katılan organ nakli hemşirelerinin merhamet düzeylerinin orta, hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğu, ancak merhamet düzeyleri ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir ilişki olmadığı belirlendi.

*İlgili araştırma, "The Relationship between Organ Transplant Nurses' Compassion Levels and Their Attitudes towards Nursing Profession" başlığı ile 13-14 Aralık 2022 tarihinde yapılan International Congress of Medical and Health Sciences Studies'de sözel bildiri olarak sunulmuştur.

1. Giriş

Merhamet, insanı bir bireyin veya canlının yaşadığı acıyı, sıkıntıyı fark etmeye ve o bireyi/canlıyı desteklemeye iten bilişsel ve davranışsal bir süreçtir (1). Başkalarına merhamet gösterme sağlık profesyonelleri için mesleğin temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. Özellikle hemşirelik mesleğinde yer alan bireyler, şefkat ve merhameti yüksek seviyede yaşamaktadır (2,3). Hemşireler çoğunlukla hastaların savunmasız ve özel durumlarına şahit oldukları için merhamet, adeta mesleğin temel bir değeri ve profesyonel hemşirelerin özelliği olarak ifade edilmektedir (4-6). Öyle ki, merhamet kavramı; hemşirelere ait birlik ve federasyonların bazılarının etik ilkelerinde yer aldığı göze çarpmaktadır (7).

Hastanelerde merhamete en fazla ihtiyacı olan hastalardır (8). Özellikle, çok zorlu bir süreçten geçen organ nakli hastaları, merhamet duygusuna en fazla ihtiyacı olan hastalar arasında yer almaktadırlar (9). Organ nakli sürecinde, hemşireler hasta ve hasta yakınlarının organ reddi endişesine, çaresizliklerine, acılarına ve korkularına tanık olmaktadır (10). Bunun sonucunda, hemşireler doğal olarak merhamet duygusu ile hastalarına yaklaşmaktadırlar. Merhamet duygusu ise, hemşirelerin bakım verdikleri hastaların ihtiyaçlarını ve acılarını daha iyi anlamalarını, dolayısıyla bütüncül ve profesyonel bakım vermelerini sağlamaktadır (6,11,12). Verilen bu profesyonel bakım sayesinde, hasta ve hasta yakınları kendilerini değerli ve duygusal olarak desteklenmiş hissetmekte ve memnuniyetleri artmaktadır. Ekstrom'un yaptığı çalışmada, sağlık çalışanlarının merhamet duygusu ile bakım verdikleri hastaların daha hızlı iyileştikleri ve daha az ağrı hissettikleri belirtilmiştir (13). Yapılan başka bir çalışmada, yüksek merhamet duygusuna sahip olan bakıcıların bakım verdikleri hastaların acılarına daha duyarlı olduğu ve hastalarda ise depresif semptomların daha az hissedildiği görülmüştür (14).

Merhamet temelli verilen bakım sonucunda hastanın durumunun daha iyiye gittiğini gözlemlemek, hasta-hemşire ilişkisinde güveni arttırmaktadır. Bu süreçte olumlu geribildirim alan hemşirelerin mesleki doyumları ve mesleğe yönelik tutumları olumlu yönde etkilenmektedir (15). Mesleki tutum; "bir mesleğin amaçlarını devam ettiren ve o mesleğe yönelik profesyonel davranış geliştirmeye yardımcı olan duygular ve görüşler" şeklinde tanımlanmaktadır (16,17). Hemşirelerin bireysel özellikleri,

deneyimleri ve mesleki faktörler mesleki tutumu değiştirip zamanla şekillendirmektedir (18). Mesleki tutumun olumlu olması profesyonel sağlık bakım hizmetlerinin ve mesleki statünün artmasını sağlamaktadır (18,19).

Literatür incelendiğinde, hemşire ve öğrenci hemşirelerin merhamet düzeylerini ve mesleki tutumlarını ayrı ayrı değerlendiren çalışmaların olduğu gözlenmiştir (18,20-23). Ancak, organ nakli hemşirelerinin merhamet düzeyleri ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bakımdan bu araştırma, 'Organ nakli hemşirelerinin merhamet düzeyleri ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki'yi belirlemek amacı ile yapıldı.

2. Gereç ve Yöntem

2.1. Araştırmanın türü

Araştırma, ilişki arayıcı tanımlayıcı araştırma tasarımına uygun olarak yürütüldü.

2.2. Araştırmanın yeri ve zamanı

Araştırma, Temmuz 2020 - Eylül 2020 tarihleri arasında Türkiye'de bir üniversite hastanesinin Karaciğer Nakli Enstitüsü'nün yoğun bakım ünitelerinde ve kliniklerinde yürütüldü. Karaciğer Nakli Enstitüsü'nde 2 yoğun bakım ünitesi bulunmakta ve yoğun bakımlarda toplam 38 hemşire görev almaktadır. Yine bu enstitüde, 6 klinik bulunmakta ve bu kliniklerde de toplam 90 hemşire çalışmaktadır. Klinik ve yoğun bakım ünitelerinin sorumlu hemşireleri hafta içi her gün gündüz çalışırken, sorumlu hemşire dışındaki diğer hemşireler ise vardiyalı bir şekilde çalışmaktadır.

2.3. Araştırmanın evren ve örnekleme

Araştırmanın evrenini, Karaciğer Nakli Enstitüsü'nde çalışmakta olan hemşireler oluşturdu (n=128). Örneklem hacmini belirlemek için yapılan güç analizinde, %90 güven aralığı, 0.8 etki büyüklüğü ve %80 güç ile en az 59 hemşireye ulaşılabileceği belirlendi. Araştırmanın gücünü artırmak için örneklem sayısı artırılmaya çalışıldı ve 66 hemşireye ulaşıldı.

Araştırmaya dahil edilme kriterleri: Araştırmaya katılmaya gönüllü olan, araştırmanın yürütüldüğü zaman aralığında görevde bulunan ve birimde çalışması süresi en az altı ay olan hemşireler araştırmaya dâhil edildi.

Araştırma dışı bırakılma kriterleri: Birimde çalışma süresi altı ayın altında olan, araştırmanın yürütüldüğü tarihte yıllık izinde olan ve araştırmaya katılmayı istemeyen hemşireler araştırmaya dahil edilmedi.

2.4. Veri toplama araçları

Veri toplamada anket formu, merhamet ölçeği ve hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği kullanıldı.

Anket Formu: Anket formu, araştırma kapsamına alınan hemşirelerin sosyo-demografik verilerinin toplanması amacıyla araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda oluşturuldu (3,12,24,25). Bu formda yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, eğitim durumu, çalışılan birim, kurumdaki görev tanımı, birimde çalışma süresi, birimdeki çalışma şekli, bir aydaki vardiya sayısı, bir vardiyada hizmet verilen hasta sayısı, hemşirelik mesleğini tercih sebebi ve hemşirelik mesleğinde çalışma süresi ile ilgili toplam 13 adet soru bulunmaktadır.

Merhamet Ölçeği: Ölçek, 2011 yılında Pommier tarafından geliştirilmiştir. Türkçe'ye çevrili 2016 yılında Akdeniz ve Deniz tarafından yapılmıştır (26,27). 24 maddelik bir ölçektir. Ölçek, beşli likert tipinde olup hiçbir zaman (1), nadiren (2), ara sıra (3), sık sık (4) ve her zaman (5) derecelendirmelerinden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutu, sevecenlik (6. 8. 16. 24. madde), umursamazlık (2. 12. 14. 18. madde), paylaşımların bilincinde olma (11. 15. 17. 20. madde), bağlantısızlık (3. 5. 10. 22. madde), bilinçli farkındalık (4. 9. 13. 21. madde) ve ilişki kesme (1. 7. 19. 23. madde) şeklindedir. Alt boyutların faktör yükleri şu şekildedir; sevecenlik 61-74, umursamazlık 56-69, paylaşımların bilincinde olma 54-83, bağlantısızlık 51-73, bilinçli farkındalık 55-72 ve ilişki kesme 58-68. Alt boyutların iç tutarlık güvenirlik katsayıları 57-77 arasındadır. Ölçekte yer alan umursamazlık, bağlantısızlık ve ilişki kesme alt boyutları ters çevrilerek hesaplanmaktadır. Maddelerden elde edilen puanların ortalaması alınarak ölçek puanı hesaplanır. Ölçekten en düşük 24, en yüksek 120 puan alınabilmektedir. Puan ortalamasının artması, merhamet düzeyinin yüksek olduğu anlamını taşımaktadır (25,27). Araştırmamızda, ölçeğin Cronbach's α katsayısı 0.881 şeklinde hesaplandı.

Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (HMTÖ): 2010 yılında Çoban ve Kaşıkçı geliştirmiştir. Ölçekte 40 soru yer almaktadır. Ölçeğin ilk 18 sorusu "hemşirelik mesleğinin özellikleri", 19-31 arasındaki sorular "hemşirelik mesleğini tercih sebebi" ve 32-40 arasındaki sorular ise "hemşirelik mesleğine yönelik tutum" alt boyutlarından oluşmaktadır. Ölçek Likert tipindedir ve maddeler 1 ile 5 arasında puanlanmaktadır. Puanlamada 1=hiç katılmıyorum, 2=az katılıyorum, 3=orta derecede katılıyorum, 4=çok katılıyorum ve 5=tamamen

katılıyorum şeklindedir. HMTÖ'nün 21. 23. 25. 26. 28. 30. 34 ve 38. maddeleri olumsuz ifadeden oluştuğu için ters çevrilerek puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 200'dür. Alınan yüksek puan, hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutumun yüksek olduğunu belirtmektedir. Ölçeğin, Cronbach's α katsayısı 0.91 olarak bulunmuştur (28,29). Araştırmamızdaki Cronbach's α katsayısı ise 0.866 olarak saptandı.

2.5. Verilerin toplanması

Veriler, ilk araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle toplandı. İlk olarak, veri toplama araçları katılımcılara tanıtıldı. Daha sonra katılımcılara veri toplama araçlarında yer alan soruları cevaplamaları için zaman verildi. Her bir görüşme ortalama 20 dakika sürdü.

2.6. Araştırmanın etik ilkeleri

Araştırma öncesinde Karaciğer Nakli Enstitüsü'nden yazılı izin alındı. Daha sonra etik onay alındı (Karar sayısı: 2020/116). Araştırma protokolünde Helsinki Bildirgesi'ne uygunluk göz önünde bulunduruldu. Araştırmaya katılan hemşirelerin sözlü onayları alındı. Tüm katılımcılar verilerin gizliliği hakkında bilgilendirildi. Araştırma sonuçlarının isim verilmeden ve bilimsel amaçlı olarak yayınlanacağı açıklandı.

2.7. İstatistiksel analiz

İstatistiksel analizler için IBM SPSS Statistics 25 yazılımı (Statistical Package for the Social Sciences, Inc, Chicago, IL, ABD) kullanıldı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler (frekans, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler) kullanıldı. Merhamet ölçeği ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum arasındaki ilişkiyi incelemede korelasyon analizi kullandı. Ölçek sorularının iç tutarlılık ve güvenirliğini bulmak için Cronbach's α hesaplandı. Sonuçlar, %95 güven aralığında ve anlamlılık olarak $p<0.05$ düzeyinde değerlendirildi. Nicel değişkenlere ilişkin sayısal veriler Shapiro-Wilk normallik testi ile değerlendirildi ve normal dağılım gösterdiği saptandı ($p>0.05$).

2.8. Araştırmanın sınırlılıkları

Araştırmada örneklemin sadece Karaciğer Nakli Enstitüsü'nde çalışmakta olan hemşirelerden oluşması, kliniklerdeki iş yoğunluğu nedeniyle hemşirelerin araştırmaya katılmak istememeleri ve bazı hemşirelerin araştırmanın yürütüldüğü tarihte yıllık izinde olması nedeniyle katılımın az olması bu araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

3. Bulgular

Yaş ortalaması 31.88 ± 4.68 olan hemşirelerin yaşı ile merhamet düzeyleri ($r=0.157$; $p=0.209$) ve hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasında ($r=0.125$; $p=0.315$) istatistiksel olarak önemli bir

ilişki olmadığı belirlendi. Hemşirelerin %69.7'sinin kadın, %83.3'ünün lisans düzeyinde eğitime sahip olduğu, %68.2'sinin evli ve %53'ünün çocuk sahibi olduğu bulundu. Araştırmaya katılan hemşirelerin mesleki özellikleri incelendiğinde, %62.1'inin serviste çalıştığı, %87.9'unun servis hemşiresi olduğu, %80.3'ünün vardiyalı şekilde çalıştığı, %81.1'inin aylık vardiya sayısının 7-12 arasında olduğu, %33.3'ünün 5 yıl ve daha az süredir hemşirelik yaptığı ve %51.8'inin iş garantisi nedeniyle bu mesleği tercih ettiği belirlendi. Hemşirelerin bazı tanıtıcı ve mesleki özelliklerine göre ölçeklerden aldıkları puanlar karşılaştırıldığında ise; kadın olan, çocuğu olan ve aylık vardiya sayısı 7-12 olan hemşirelerin merhamet düzeyinin daha yüksek olduğu ($p<0.05$) ve hemşireliği sevdiği için tercih edenlerin mesleğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu saptandı ($p<0.05$) (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelerin bazı tanıtıcı ve mesleki özellikleri

Özellikler	Sayı	Yüzde	MÖ Ort. Sıra (Medyan)	Test ve p	HMYTÖ Ort. Sıra (Medyan)	Test ve p
Yaş (Ort±SS): 31.88±4.68 (Min.-Max.: 25-42)						
Cinsiyet						
Kadın	46	6.7	36.85 (94.50)	MWU=306.00	33.25 (156.00)	MWU=448.50
Erkek	20	30.3	25.80 (92.00)	p=0.032	34.08 (158.00)	p=0.872
Eğitim Düzeyi						
Lise-Önlisans	4	6.1	26.88 (94.00)	KWH=5.380	46.13 (167.00)	KWH=4.485
Lisans	55	83.3	35.85 (97.00)	p=0.068	31.27 (158.00)	p=0.106
Lisansüstü	7	10.6	18.86 (88.00)		43.79 (171.00)	
Medeni Durum						
Evli	45	68.2	36.41 (95.00)	MWU=341.50	35.17 (158.00)	MWU=397.50
Bekar	21	31.8	27.26 (92.00)	p=0.071	29.93 (154.00)	p=0.302
Çocuk Varlığı						
Var	35	53.0	38.53 (95.00)	MWU=366.50	35.67 (157.00)	MWU=466.50
Yok	31	47.0	27.82 (92.00)	p=0.024	31.05 (155.00)	p=0.329
Çalışılan Birim						
Servis	41	62.1	34.23 (95.00)	MWU=482.50	34.54 (160.00)	MWU=470.00
Yoğun bakım	25	37.9	32.30 (94.00)	p=0.691	31.80 (159.00)	p=0.574
Görev Tanımı						
Servis hemşiresi	58	87.9	32.51 (95.00)	MWU=174.50	32.66 (158.50)	MWU=183.00
Sorumlu hemşire	8	12.1	40.69 (103.50)	p=0.258	39.63 (168.50)	p=0.335
Birimde Çalışma Süresi						
5 yıl ve daha az	52	78.8	34.92 (96.50)	KWH=1.882	33.30 (159.50)	KWH=0.200
6-10 yıl	10	15.2	25.85 (92.00)	p=0.390	35.60 (158.50)	p=0.905
11-15 yıl	4	6.1	34.13 (96.50)		30.88 (160.00)	
Çalışma Şekli						
Vardiya	53	80.3	31.49 (95.00)	MWU=238.00	32.01 (158.00)	MWU=265.50
Sadece gündüz	13	19.7	41.69 (103.00)	p=0.086	39.58 (167.00)	p=0.203
Aylık Vardiya Sayısı						
1-6	6	11.3	6.92 (75.00)	KWH=12.560	21.08 (152.50)	KWH=4.039
7-12	43	81.1	30.28 (95.00)	p=0.002	28.95 (157.00)	p=0.133
13 ve üzeri	4	7.6	21.88 (92.00)		14.88 (147.00)	
Hemşirelikte Çalışma Süresi						
5 yıl ve daha az	22	33.3	34.39 (95.00)	KWH=1.535	33.25 (158.00)	KWH=3.075
6-10 yıl	19	28.8	29.42 (92.00)	p=0.674	29.66 (156.00)	p=0.380
11-15 yıl	22	33.3	36.55 (92.00)		38.45 (158.00)	
16-20 yıl	3	4.6	30.50 (99.00)		23.33 (158.50)	
*Meslek Tercih Sebebi						
Meslek sevgisi	19	23.5	24.00 (86.00)	KWH=1.033	40.59 (166.50)	KWH=11.725
İş garantisi	42	51.8	27.66 (95.00)	p=0.793	24.19 (154.50)	p=0.008
Aile sosyal çevre tavsiyesi	16	19.8	26.06 (88.00)		24.22 (151.00)	
Diğer (Tercih hatası / Puan Yetersizliği)	4	4.9	32.63 (104.00)		16.25 (152.50)	

*Birden fazla yanıt verilmiştir MÖ: Merhamet Ölçeği. HMYTÖ: Hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği. MWU: Mann Whitney U. KWH: Kruskal Wallis H.

Hemşirelerin Merhamet Ölçeği alt boyut puan ortalamalarının, sevecenlik için 15.73±2.59, umursamazlık için 16.06±2.73, paylaşımların bilincinde olma için 16.26±2.40, bağlantısızlık için 15.91±2.50, bilinçli farkındalık için 15.74±2.27 ve ilişki kesme için 16.21±2.67 olduğu saptandı. Ölçekten alınan toplam puan ortalamasının ise 95.91±11.10 olduğu belirlendi.

Tablo 2. Hemşirelerin merhamet ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamaları

Ölçek alt boyut ve toplam puanları	Min.-Max.	Ort±SS
Sevecenlik	8-20	15.73±2.59
Umursamazlık	10-20	16.06±2.73
Paylaşımların bilincinde olma	10-20	16.26±2.40
Bağlantısızlık	10-20	15.91±2.50
Bilinçli farkındalık	9-20	15.74±2.27
İlişki kesme	9-20	16.21±2.67
Toplam	69-119	95.91±11.10

Hemşirelerin HMTÖ alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde; hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyut ortalamasının 80.65±7.02 hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyut ortalamasının 43.91±8.88 ve hemşirelik mesleğinin genel durumuna ilişkin tutum alt boyut ortalamasının 33.98±2.79 olduğu belirlendi. Ölçekten alınan toplam puan ortalamasının ise 158.55±14.39 olduğu saptandı (Tablo 3).

Tablo 3. Hemşirelerin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamaları

Ölçek alt boyut ve toplam puanları	Min.-Max.	Ort±SS
Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri	60-90	80.65±7.02
Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu	26-62	43.91±8.88
Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna İlişkin Tutum	25-38	33.98±2.79
Toplam	119-184	158.55±14.39

Tablo 4. Hemşirelerin merhamet ölçeği ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki

Ölçekler	r	p
Merhamet Ölçeği - Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği	0.207	0.095

Tablo 4 incelendiğinde; hemşirelerin merhamet ölçeği ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasında pozitif yönde çok zayıf bir ilişki olduğu ve bu durumun istatistiksel olarak da önemli olmadığı görülmektedir ($r=0.207$, $p > 0.05$).

4. Tartışma

Merhamet duygusu, nitelikli sağlık hizmeti sunumunun temeli ve sağlık çalışanlarının mesleki doyumun önemli bir faktördür (30). Merhamet duygusunun yüksek olması, hemşirelerin verdikleri bakım kalitesini artırarak iş doyumlarını dolayısıyla mesleğe yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyebilir (25). Bu bağlamda, bu çalışmada organ nakli hemşirelerinin merhamet yorgunluğu ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki incelendi. Literatürde merhamet yorgunluğu ve hemşirelik mesleğine yönelik

tutum arasındaki ilişkiyi araştıran herhangi bir çalışma olmadığı için, araştırmanın sonuçları ayrı ayrı ilgili literatür ile tartışıldı.

Bu çalışmada, kadın olan, çocuğu olan ve aylık vardiya sayısı 7-12 olan hemşirelerin merhamet düzeylerinin yüksek olduğu bulundu (Tablo 1). Çingöl ve arkadaşlarının (2018) hemşirelik öğrencilerinin merhamet düzeylerini incelemek için yaptıkları çalışmada, kadınların merhamet düzeylerinin erkeklerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur (22). Tatum'un kadın ve erkeklerde merhamet ve kendine duyarlılığın yordayıcısı olarak cinsiyet rollerine bağlılığı incelediği çalışmada, kadınların merhamet ölçeği puan ortalamalarının erkeklerinkinden yüksek olduğu tespit edilmiştir (31). Erdem ve arkadaşının (2021) hemodiyaliz hemşirelerinde merhamet düzeyi ve ilişkili faktörleri belirlemek için yaptıkları çalışmada, çocuğu olan hemşirelerin merhamet düzeyi yüksek bulunmuştur (32). Araştırmamızın cinsiyet ve çocuk sahibi olmaya ait sonuçları, literatür ile benzerlik göstermektedir. Bu sonuçların, kadınların daha duygusal yapıda olmaları, sevecen, hassas ve anaç yaklaşıma sahip olmalarından ve çocuk sahibi olmanın merhamet düzeyine olumlu katkı sağlamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Literatürde aylık vardiya sayısına göre hemşirelerin merhamet düzeyini inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu sonuç bakımından araştırmamızın bir farkındalık oluşturabileceği ve gelecek araştırmalar için temel olabileceği düşünülmektedir.

Hemşirelerin merhamet ölçeği toplam puan ortalaması 95,91±11,10 olarak bulundu. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan dikkate alındığında, puan ortalamasının orta düzeyde olduğu saptandı (Tablo 2). Arkan ve arkadaşlarının (2020) üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin merhamet düzeylerini belirlemek için yaptıkları bir çalışmada, hemşirelerin merhamet düzeylerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir (8). O'Callaghan ve arkadaşlarının (2020) acil hemşirelerinin merhamet memnuniyeti ve yorgunluğunu inceledikleri bir başka çalışmada, hemşirelerin merhamet düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır (24). Arlı ve Bakan'ın (2018) cerrahi hemşirelerinde merhamet ve kültürlerarası duyarlılığı etkileyen faktörleri inceledikleri çalışmada, hemşirelerin merhamet ölçeği puan ortalamasının yüksek olduğu bulunmuştur (33). Çingöl ve arkadaşlarının (2018) sağlık yüksekokulu öğrencileri ile yaptığı çalışmada, öğrencilerin merhamet düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir (22). Hacıkeleşoğlu ve Kartopu'nun (2017) öğrencilerin merhamet düzeylerini inceledikleri çalışmada, Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin merhamet düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur (34). Bu çalışmadan elde edilen merhamet düzeyine ait sonuçlar, literatür ile paralellik göstermektedir.

Bu araştırmada, hemşireliği sevdiği için tercih edenlerin mesleğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu saptandı (Tablo 1). Ayrıca, hemşirelerin HMTÖ'den aldıkları toplam puan ortalamasının yüksek olduğu saptandı (Tablo 3). Puan ortalamasının yüksek olması, hemşirelerin mesleğe yönelik tutumlarının olumlu olduğunu göstermektedir (28). oban ve arkadaşlarının (2015) hemşirelerin hemşirelik mesleğine ilişkin tutumlarının analizine yönelik yaptıkları çalışmada, hemşirelerin tutumlarının olumlu olduğu tespit edilmiştir (29). Tarhan ve arkadaşlarının (2016) yaptıkları bir çalışmada, hemşirelerin mesleğe yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir (19). Aydın ve Büyükbayram'ın (2020) hemşirelerin mesleki tutumlarına göre bireyselleştirilmiş bakım algılarını inceledikleri çalışmada, hemşirelerin ölçekten aldıkları toplam puan ortalaması yüksek bulunmuş olup mesleğe yönelik tutumlarının olumlu olduğu saptanmıştır (18). Bu araştırmadan elde edilen hemşirelik mesleğine yönelik tutum ile ilgili sonuçlar, çalışma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Mesleğini severek yapmanın iş doyumunu arttırarak profesyonel tutumlar geliştirme konusunda olumlu etki oluşturduğu düşünülmektedir.

Literatürde organ nakli hemşirelerinin merhamet düzeyi ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının bir arada değerlendirildiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre, hemşirelerin merhamet düzeylerinin orta, mesleğe yönelik tutumlarının yüksek ve merhamet düzeyi ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasında pozitif yönde çok zayıf bir ilişki olduğu saptandı (Tablo 4).

5. Sonuç ve neriler

Bu araştırma sonuçları; merhamet düzeyi orta düzey olan organ nakli hemşirelerinin mesleğin amaçlarını sürdüren ve profesyonel davranış oluşturmaya yardım eden duygular ve görüşler ile bakım vermeye devam ettiğini göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca bu sonuçlar doğrultusunda, organ nakli hemşirelerinin profesyonel olarak hastalarına bütüncül bakım sağlamak için çaba gösterdikleri, merhamet olmadan insancıl bir bakım sunmanın mümkün olmadığını bildikleri ve merhamet ile yapılan hemşirelik girişimlerinin bireylere daha az acı vereceği farkındalığına sahip oldukları düşünülmektedir. Lisans müfredatında ve mezuniyet sonrası hizmet içi eğitimlerde merhametli bakım konusuna daha fazla yer verilerek, hemşirelerin merhamet düzeyi dolayısıyla hasta bakım kalitesi artırılabilir. Hemşirelerin merhamet düzeyleri ve etkileyen faktörlere yönelik farklı alanlarda ve daha büyük örneklem grupları ile yapılacak araştırmalar konu ile ilgili farkındalığı arttıracaktır.

ıkar atışması: Çalışmada herhangi bir çıkar atışması yoktur.

Finansal Destek: Bu çalışmada herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı: Araştırma için İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan etik onay alındı (Karar sayısı: 2020/116).

Teşekkür: Çalışmaya katkı sunan tüm hemşirelere teşekkür ederiz.

Yazarlık Katkısı:

BAD: Araştırmanın tasarımı, literatür tarama, makalenin yazımı, veri toplama, son kontroller.

HO: Araştırmanın tasarımı, literatür tarama, makalenin yazımı, veri toplama, son kontroller.

M: Araştırmanın tasarımı, makalenin yazımı, veri analizi, son kontroller.

Kaynaklar

1. Hr S. Yoğun bakım hemşirelerine verilen stres yönetimi eğitiminin merhamet yorgunluğuna etkisi. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2018.
2. Seven A ve ark. Hemşirelik bölümü intörn öğrencilerin merhamet düzeyi ve etkileyen faktörler: Pilot alışma. Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi. 2019;4(3):273-82.
3. Kişmir ř, İrge NT. Merhamet yorgunluğu düzeyinin çalışanların motivasyonu ve iş doyumlarına etkisi: Sağlık alışanları üzerinde bir uygulama. R&S-Research Studies Anatolia Journal. 2020;3(1):1-18. doi: [10.33723/rs.672142](https://doi.org/10.33723/rs.672142)
4. Durkin J, Usher K, Jackson D. Embodying compassion: A systematic review of the views of nurses and patients. JCN. 2019;28(9-10):1380-92. doi: [10.1111/jocn.14722](https://doi.org/10.1111/jocn.14722)
5. ınar F, Aslan FE. Ameliyathane hemşirelerinin merhamet düzeylerinin lmlmesi: Türkçe geerlilik ve gvenilirlik alışması. Kocaeli Med J. 2018;7(3):222-9.
6. Tehranineshat B, Rakhshan M, Torabizadeh C, Fararouei M. Nurses', patients', and family caregivers' perceptions of compassionate nursing care. Nurs Ethics. 2019;26(6):1707-20. doi: [10.1177/0969733018777884](https://doi.org/10.1177/0969733018777884)
7. Gndzoğlu N, Korhan EA, Yıldırm YK, Aykar Fř, stn . Hemşirelik ğrencilerinde merhamet düzeyi. Journal of Human Rhythm. 2019;5(2):103-16.
8. Arkan B, Yılmaz D, Dzgn F. Determination of compassion levels of nurses working at a university hospital. J Relig Health. 2020;59(1):29-39. doi: [10.1007/s10943-019-00786-x](https://doi.org/10.1007/s10943-019-00786-x)
9. Senna CV, Martins T, Knihns NS, Magalhães AL, Schuantes-Paim SM. Weaknesses and capabilities experienced by a healthcare team in the organ transplant process: Integrative review. Rev Eletr Enferm. 2020;22:58317. doi: [10.5216/ree.v22.58317](https://doi.org/10.5216/ree.v22.58317)
10. Kim S. Compassion fatigue in liver and kidney transplant nurse coordinators: A descriptive research study. Prog Transplant. 2013;23(4):329-35. doi: [10.7182/pit2013811](https://doi.org/10.7182/pit2013811)
11. Kim C, Lee Y. Effects of compassion competence on missed nursing care, professional quality of life and quality of life among Korean nurses. J Nurs Manag. 2020;28(8):2118-27. doi: [10.1111/jonm.13004](https://doi.org/10.1111/jonm.13004)

12. Polat FN, Erdem R. Merhamet yorgunluğu düzeyinin çalışma yaşam kalitesi ile ilişkisi: Sağlık profesyonelleri örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2017;26:291-312.
13. Ekstrom LW. Liars, medicine, and compassion. J Med Philos. 2012;37(2):159-80. doi: [10.1093/jmp/jhs007](https://doi.org/10.1093/jmp/jhs007)
14. Schulz R, Savla J, Czaja SJ, Monin J. The role of compassion, suffering, and intrusive thoughts in dementia caregiver depression. Aging Ment Health. 2017;21(9):997-1004. doi: [10.1080/13607863.2016.1191057](https://doi.org/10.1080/13607863.2016.1191057)
15. Tuna R, Sahin S. The effect of professional values of nurses on their attitudes towards caregiving roles. Int J Nurs Pract. 2021;27(1):e12879. doi: [10.1111/ijn.12879](https://doi.org/10.1111/ijn.12879)
16. Bayraktar D, Yılmaz H, Khorshid L. Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin profesyonel tutumlarının incelenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2016;32(3):65-74.
17. Shohani M, Zamanzadeh V. Nurses' attitude towards professionalization and factors influencing it. J Caring Sci. 2017;6(4):345. doi: [10.15171/jcs.2017.033](https://doi.org/10.15171/jcs.2017.033)
18. Aydın LZ, Büyükbayram Z. Hemşirelerin mesleki tutumlarına göre bireyselleştirilmiş bakım algıları. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci. 2020;12(2):198-206. doi: [10.5336/nurses.2019-71122](https://doi.org/10.5336/nurses.2019-71122)
19. Tarhan G, Kılıç D, Yıldız E. Hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Gülhane Tıp Derg. 2016;58:411-6. doi: [10.5455/gulhane.176909](https://doi.org/10.5455/gulhane.176909)
20. Güdük Ö, Özaydın Ö, Vural A. Hemşireler ve hemşirelik öğrencilerinde merhamet düzeyinin incelenmesi. Gevher Nesibe Journal Of Medical And Health Sciences. 2022;7(20):158-68. doi: [10.5281/zenodo.7133620](https://doi.org/10.5281/zenodo.7133620)
21. Bilgiç Ş. Does the compassion level of nursing students affect their ethical sensitivity? Nurse Educ Today. 2022;109:105228. doi: [10.1016/j.nedt.2021.105228](https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.105228)
22. Çingöl N, Çelebi E, Zengin S, Karakaş M. Bir sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü öğrencilerinin merhamet düzeylerinin incelenmesi (Turkish). Klinik Psikiyatri Dergisi. 2018;21(1):61-7. doi: [10.5505/kpd.2018.65487](https://doi.org/10.5505/kpd.2018.65487)
23. Taşkıran N, Karlı N, Kıvrak EN, Türkseven N, Yıldırım GÖ. Son sınıf hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine, rollerine ve mesleğin geleceğine ilişkin görüşleri. Hastane Öncesi Dergisi. 2020;5(1):43-56.
24. O'Callaghan EL, Lam L, Cant R, Moss C. Compassion satisfaction and compassion fatigue in Australian emergency nurses: A descriptive cross-sectional study. Int Emerg Nurs. 2020;48:100785. doi: [10.1016/j.ienj.2019.06.008](https://doi.org/10.1016/j.ienj.2019.06.008)
25. Tannkulu G, Ceylan B. Çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelerde merhamet düzeyi ve merhamet yorgunluğu. Sağlık Bilimleri Dergisi. 2021;30(1):31-6. doi: [10.34108/eujhs.727445](https://doi.org/10.34108/eujhs.727445)
26. Beaumont E, Durkin M, Martin CJH, Carson J. Compassion for others, self-compassion, quality of life and mental well-being measures and their association with compassion fatigue and burnout in student midwives: A quantitative survey. Midwifery. 2016;34:239-44. doi: [10.1016/j.midw.2015.11.002](https://doi.org/10.1016/j.midw.2015.11.002)
27. Akdeniz S, Deniz M. Merhamet Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. The Journal of Happiness & Well-Being. 2016;4(1):50-61.
28. Coban IG, Kasıkcı M. Development of the attitude scale for nursing profession. Int J Nurs Pract. 2011;17(5):518-24. doi: [10.1111/j.1440-172X.2011.01961.x](https://doi.org/10.1111/j.1440-172X.2011.01961.x)
29. Coban GI., Kiirca N, Yurttas A. Analysis of nurses' attitudes about the nursing profession in southern Turkey. Int J Caring Sci. 2015;8(3):665.
30. Sabery M, Tafreshi MZ, Mohtashami J, Ebadi A. Development and psychometric evaluation of the nurses' compassion fatigue inventory. J Nurs Meas. 2017;25(3):185-201. doi: [10.1891/1061-3749.25.3.E185](https://doi.org/10.1891/1061-3749.25.3.E185)
31. Tatum KJ. Adherence to gender roles as a predictor of compassion and self-compassion in women and men. Baylor University, 2018.
32. Erdem Ö, Uyaroğlu AK. Hemodiyaliz hemşirelerinde merhamet düzeyi ve ilişkili faktörler. Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi. 2021;6(2):207-15. doi: [10.26453/otjhs.842847](https://doi.org/10.26453/otjhs.842847)
33. Arlı ŞK. Cerrahi hemşirelerde merhamet ve kültürlerarası duyarlılığı etkileyen faktörler. Sted. 2018;27(4):277-83.

34. Hacıketoğlu H, Kartopu S. Merhamet ve dindarlık: Üniversite öğrencileri üzerine ampirik bir araştırma. JASSS. 2017;59:203-27. doi: [10.9761/JASSS7234](https://doi.org/10.9761/JASSS7234)